

І. Є. Сокольська,
вчитель іноземних мов Комунального закладу
«Луцька загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 23 Луцької міської ради»;
О. М. Ковтунець,
учитель початкових класів

Інтегрований підхід до вивчення творів усної народної творчості у початкових класах

Ідеться про інтегрований підхід до вивчення творів усної народної творчості для дітей з учнями молодших класів на уроках предметів початкової школи та у позакласній роботі. На основі аналізу праць учених-педагогів та власних напрацювань укладено досвід роботи з цього питання та рекомендації для вчителів іноземних мов і початкових класів. Запропоновані ідеї можуть стати у пригоді вчителям, класним керівникам, студентам педагогічних коледжів та вузів.

Ключові слова: інтеграція, міжпредметні зв'язки, прислів'я, приказки, загадки, казки, початкові класи, фольклор.

Sokolska I. Ye., Kovtunets O. M. An Integrated Approach to Learning of Folklore Works at Primary School.

The article is devoted to the developing of learning English and Ukrainian proverbs, sayings, songs and tales, to develop creative and educational objectives; to show the importance of knowing Ukrainian and English

customs and traditions. These ideas can be used by teachers of English and Ukrainian, by students of pedagogical colleges and higher educational establishments.

Key words: integration, proverbs, sayings, quizzes, fairytales, primary school, folklore.

Будьте самі шукачами, дослідниками.
Не буде вогнику у вас – вам ніколи
не запалити його в інших.

Василь Сухомлинський

Дитина – це сонечко, навколо якого мають
обертатись і програми, і педагоги, і методисти.

Овід де Кролі

Постановка проблеми. Дитина має бути в центрі всіх подій. Дитина – це чистий аркуш паперу, який кожен намагається заповнити найкраще. І лише від того, хто заповнює цей аркуш, залежить майбутній розвиток дитини. Саме тому вчитель повинен бути мудрішим за всіх мудреців і створити такі умови, щоб розвинулась творча особистість. Лише педагог зі значним творчим потенціалом, професійною підготовкою здатен задовольнити потреби дітей, викликати живий інтерес до навчання.

Один зі способів пошукати навчальний процес у школі – проведення інтегрованих уроків, які допомагають стимулювати розумову діяльність учнів, змусити дитину аналізувати, зіставляти, порівнювати, шукати закономірності. Я.-А. Коменський у своїх працях звертав увагу на те, що необхідно «завжди і всюди брати разом те, що пов'язане одне з одним». Пояснення інтеграції навчання – у таких його словах: «Усі знання виростають з одного коріння –

навколишньої дійсності, мають між собою зв'язки, а тому повинні вивчатися у зв'язках».

У нас кількарічний досвід проведення інтегрованих уроків та позакласних виховних заходів. У роботі з учнями досить часто звертаємось до надбань народу – прислів'їв, приказок, загадок, казок.

Виклад основного матеріалу. Твори усної народної творчості мають великий виховний вплив на дитину і відіграють важливу роль у формуванні особистості. Емоційні, образні, яскраві, особливі за формою, вони знайомлять дітей з морально-етичними нормами, формують навички культурної поведінки, у доступній учням формі вчать бути ввічливими, скромними, стриманими, відповідальними, шанувати батьків, поважати старших, містять великий запас моральних принципів, якими повинна користуватися людина. Це невичерпне джерело народних традицій, звичаїв, вірувань. Вони розповідають про життя народу, його побут, світогляд, є складовою народної традиційно-побутової культури. Через казки, прислів'я, приказки, загадки дитина пізнає народ, його життя.

Англійська та українська мови надзвичайно багаті на твори усної народної творчості для дітей, тож у початковій школі потрібно приділити неабияку увагу ознайомленню учнів із дитячим фольклором.

Чимало вчених, педагогів вивчають питання використання прислів'їв, приказок, загадок, казок на уроках у початковій школі. Зокрема, І. Л. Вікторенко,

О. О. Губенко, О. В. Скіпакевич акцентують увагу на формуванні пізнавальної активності засобами усної народної творчості.

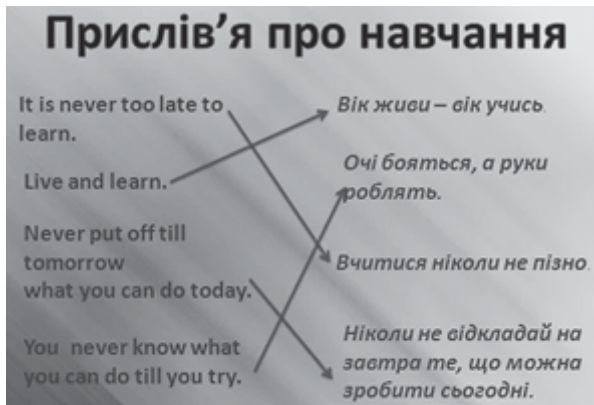
Систематична робота над прислів'ями розвиває в учнів уміння збирати народні вислови, відносити їх до певної теми, аналізувати зміст, розуміти узагальнювальний характер. Різноманітна робота над прислів'ями і приказками прищеплює учням любов та інтерес до усної народної творчості, вчить цікавитися народною мудрістю.

Англійці називають прислів'я, приказки «плодами досвіду». Для українців – це «золоті зерна народної мудрості». Українські та англійські приказки добираємо відповідно до їх смислових еквівалентів, наприклад, у 3 класі під час проведення інтегрованого уроку з основ здоров'я та англійської мови.

Тема: Schools in Great Britain. Правила поведінки в школі.

Робота в групах.

Учитель. Цікаво, що й українці, й англійці мають схожі прислів'я і приказки щодо навчання, знань, праці. З'єднайте стрілочками прислів'я-синоніми (слайд із презентації).

It is never too late to learn.

Вчитися ніколи не пізно.

Live and learn.

Вік живи – вік учись.

Never put off till tomorrow what you can do today.

Ніколи не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні.

You never know what you can do till you try.

Очі бояться, а руки роблять.

У 4 класі. Громадянська освіта – англійська мова.

Тема: Правила гостинності. Правила поведінки в гостях. At the birthday party.

Урок проходить у формі усного журналу.

Вчитель. Розгортаємо сторінку журналу «Гостинні господарі».

Робота в парах. Скласти прислів'я із розсипаних слів.

Веселий гість – дому радість.

Любиш у гостях бувати, люби ж і гостей приймати.

Який гість, така йому і честь.

Чим хата багата, тим і гостям рада.

Слова щирого вітання дорожчі за частування.

Не дім красить господаря, а господар – дім.

Незваний гість гірше за татарина.

Де не просять, хай там ноги не носять.

Teacher. Englishmen also have many proverbs. Some of them you will try to make (from pieces of paper) and then match them with Ukrainian variants.

1) Be in wrong box. (Бути не в своїй тарілці).

2) Better late to come than never. (Краще прийти пізніше, ніж ніколи).

3) Don't look a gift horse in the mouth. (Дарованому коневі в зуби не заглядають).

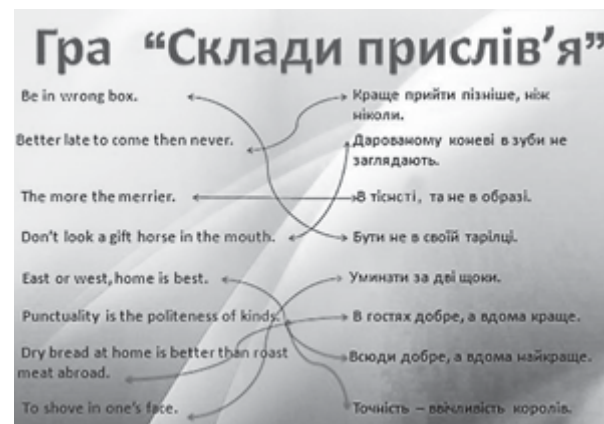
4) Dry bread at home is better than roast meat abroad. (В гостях добре, а вдома краще).

5) East or west, home is best. (Всюди добре, а вдома найкраще).

6) Punctuality is the politeness of kings. (Точність – ввічливість королів).

7) The more the merrier. (Де згода, там і догода).

8) To shove in one's face. (Уминати за дві щоки).

Загадки збуджують у дітей цікавість. За рахунок цих творів збагачується словник учнів, формується уявлення про переносне значення слова. У дослідженнях Ф. А. Сохіна відзначається, що загадки допомагають засвоїти звуковий і граматичний склад мови, впливають на різнобічний розвиток мовлення дітей, сприяють розвитку мислення, кмітливості, уяви.

Доречно пропонувати учням кілька загадок про той самий предмет, щоб показати, що існує багато можливостей сказати по-різному, емкісно, барвисто про одне і те ж. Оволодіння навичками мови буде успішнішим, якщо поряд із загадками використати ілюстрації.

Використання загадок можливе на різних етапах уроку. Такі заняття проходять цікаво, не втомлюють учнів. Загадка може бути використана, щоб зосередити увагу дитини на конкретному предметі, слові, букві. Корисним стає не лише її зміст, але й відгадка.

Форми роботи над загадкою можуть бути різноманітними: фронтальна, групова, індивідуальна. Такими різноманітними є і види вправ, які містять розгадування загадок. У першому класі слова-відгадки можна запропонувати для читання і запам'ятовування, записавши їх на дошці. У другому – ці слова можуть бути записані у стовпчики тематично, наприклад, за частинами мови, числом іменника. У третьому класі текст загадки може бути записаний у вигляді самодиктанту, а робота вестися лише зі словом-відгадкою. Четвертокласники

Методичні публікації

полюбляють працювати над розсипаними словами-відгадками, з яких потрібно скласти текст.

2 клас. «Я і Україна» – англійська мова.

Тема: Моя родина. My happy family.

Гра «Відадай професію».

Завдання: відгадати загадки. Назвати професії батьків українською та англійською мовами.

Слоненяті чи качаті,

Котеняті чи курчаті

Дасть пігулку чи відвар

Друг тварин... ветеринар (*vet*).

Тисне вчасно гальма й газ,

Відвезе усюди нас.

Для доріг він хлопець свій!

За кермом сидить... водій (*driver*).

Рівно цеглу викладає,

Дах старанно покриває...

Каменярь і покрівельник

Носять назву... будівельник (*builder*).

Прокидається він рано

І пече нам хліб духмянний.

Бублики і пиріжки,

Пряники й медівники. (*Пекар – baker*).

Золоті у нього руки:

Робить зачіски, перуки,

Підстриже і пофарбує,

Гарний настрій подарує. (*Перукар – hairdresser*).

Вміє справно рахувати

І товар пропонувати.

Зошит, книгу, олівець

Видає нам... продавець (*seller*).

Далі учням пропонується скласти речення про професію батьків.

My mum is a teacher (a doctor, a shopassistant, a nurse, a singer, a waitress).

My dad is a driver (a businessman, a waiter).

Під час проведення родинного виховного заходу «Здрастуй, осінь золота!» загадки для школярів звучать українською та англійською мовами.

Печуть мене, смажать і варять,

Їдять мене і дуже хвалять. (*Картопля*).

Що то за голова,

Що лиш зуби й борода? (*Часник*).

What season is it?

This is the season,

When days are cool,

When we eat apples

And go to school! (*Autumn*).

Кажуть, щоб хвороб не знати,

Треба всім мене вживати.

Може, ви мене й з'їсте,

Тільки сльози проллете. (*Цибуля*).

В полі хороше мені

Зеленіти навесні.

Чим же я не молодець?

Маю диво-корінець,

Все про нього дбаю,

Цукор відкладаю. (*Буряк*).

Some Tea

Two little boys,

Johnny and Sam,

Sit down to have

Some tea with ... (*Jam*).

На лозі, росою вмиті,

Зріли грона соковиті.

В сонця силоньку черпали,
Золотистим соком стали. (*Виноград*).

Кожушки цупкенькі,

Зернятка смачненькі.

Щоб до них дістатись,

Треба постаратись. (*Горіхи*).

What is it?

It is red and sweet,

And it's good to eat. (*An apple*).

Далі учні розповідають про народні звичаї та традиції українців та англійців осінньої пори.

Гарбуз – господар на городі. В англійців він *pumpkin*, там він теж у пригоді.

В Америці у листопаді, в Канаді – у жовтні святкують День подяки, щоб віддати дяку Богові за жнива.

У цей день за святковим столом збирається вся родина. Традиційна страва – індичка з овочами.

Увечері всі виходять на вулиці своїх міст чи сіл, де проходять паради.

Українці восени святкують:

11 вересня – Головосіка.

14 вересня – Семена.

21 вересня – Друга Пречиста.

27 вересня – Воздвиження.

14 жовтня – Покрова.

8 листопада – Дмитра.

10 листопада – Параскеви-П'ятниці.

21 листопада – Архистратига Михаїла.

Один із найулюбленіших жанрів для молодших школярів – це казка. Саме ці твори допомагають дитині вчитися і вдосконалюватися, переносити у сферу реалій вимріяне і такі бажані дива, коли долаються будь-які труднощі й страхи.

Казка – це саме така розповідь, яка найкраще сприймається дітьми різного віку. Вона виховує і навчає, допомагає з користю провести дозвілля. Яскраві характерні образи з казок впливають на свідомість і дають чітке уявлення дитині про добро і зло. Казковий світ впливає на дитину, манить таємницями, чудесами.

У 3 класі з учнями було проведено урок читання із використанням елементів англійської мови.

Тема: Мовні перлинки. Скоромовки, загадки.

Школярі об'єдналися у групи та отримали завдання.

1 група. Інсценізація казки «Івасик-Телесик».

2 група. Казка «Колобок».

3 група. Пісня «Два півники».

4 група. Казка «Кривенька качечка» англійською мовою.

A duck with a broken leg.

Once upon a time there lived an old man and his wife. They were unhappy. Why? The old man and his wife had no children.

One day the old man said: „Granny! Let's gather mushrooms and berries!”. „OK!” – agreed the old woman. So, they took their baskets and left the house.

They went and went, and went and at last they came into the dark, thick wood... Suddenly, they heard a strange noise under the bush. They turned

over and saw a little grey duck. „Quack! Quack!” – said the duck...

Ще одне із завдань цього уроку: з'єднати стрілочками еквіваленти прислів'їв.

The least said, the soonest mended.
Discretion is the better part of valour.
Talk is cheap.
Better a lean peace than a fat victory.
He works best who knows his trade.
A sound mind in a sound body.
One swallow does not make a summer.
Doing is better than saying.
A good beginning makes a good ending.
There is no place like home.

б) той, хто любить фрукти, повинен влізти на дерево, щоб їх зрвати;

в) спочатку посади дерево, а потім зривай фрукти.

10. Every bird likes its own nest:

Діло майстра величає.
Де не є добре, а вдома краще.
Кепський мир краще за добру сварку.
Слово – не горобець, вилетить – не піймаєш.
Більше діла – менше слів.
Писати – не язиком чесати.
Кінець – ділу вінець.
Здоровому все здорово.
Одна ластівка весни не робить.
Поспішиш – людей насмішиш.

Під час проведення літературної вікторини «Народ скаже, як зав'яже» учням пропонується дібрати правильний переклад:

1. A friend in need is a friend indeed:

а) для приятеля нового не цурайся старого;

б) друг пізнається в біді;

в) друг пізнається в їжі.

2. First think, then speak:

а) спочатку подумай, а потім говори;

б) думай і говори;

в) говори, але обдумуй, що говориш.

3. Never put off tomorrow what you can do today:

а) зроби справи сьогодні, а потім відпочинеш;

б) перемижуй роботу з відпочинком;

в) не відкладай на завтра те, що можеш зробити сьогодні.

4. East or West home is best:

а) на Сході краще, ніж на Заході;

б) Схід і Захід – найкращі місця;

в) Схід або Захід, а вдома найкраще.

5. Strike while the iron is hot:

а) куй залізо, але не обпечися;

б) коваль клепле, доки тепле;

в) обережність потрібна під час кування заліза.

6. The end crowns the work:

а) кінець слідує за початком;

б) у роботі є кінець;

в) кінець – ділу вінець.

7. Repetition is the mother of learning:

а) повторення – мати навчання;

б) повтори – і вивчиш;

в) репетиція важлива в навчанні.

8. Don't count your chickens before they are hatched:

а) не порахуєш курчат – не збережеш;

б) не рахуй курчат, поки не вилупилися;

в) курчат восени рахують.

9. He that would eat the fruit must climb the tree:

а) щоб зрвати фрукт, треба вилізти на дерево;

а) від свого кубла далеко не втечеш;

б) всякий птах в'є кубло;

в) всякий кулик своє болото хвалить.

Висновки. Щоб твори усної народної творчості увійшли в життя молодших школярів і стали дієвим чинником засвоєння ними етичних норм, радимо вчителям:

– доцільно використовувати прислів'я, приказки у своєму мовленні під час проведення уроків, позакласних заходів та у спілкуванні зі школярами;

– спонукати дітей до використання ними прислів'їв і приказок у різноманітних життєвих ситуаціях, добирати до уроків вправи та форми роботи з учнями, які допоможуть інтегрувати процес вивчення фольклору на уроках української та англійської мов;

– роботу проводити систематично, використовуючи елементи інноваційних технологій;

– систематично знайомити молодших школярів із фольклорними творами не тільки українською, а й англійською мовами.

Література

1. Головащук С. І. Російсько-український словник сталих словосполучень / С. І. Головащук. – К. : Наук. думка, 2001. – (Словники України). – 640 с.

2. Медведєва Л. М. Англо-українсько-російський словник усталених виразів / Л. М. Медведєва, Н. Ю. Медведєв. – К. – Т. : Укр. енцикл. ; Ной, 1992. – 493 с.

3. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний словник / укл.: І. С. Олійник, М. М. Сидоренко. – К. : Рад. шк., 1978. – 448 с.